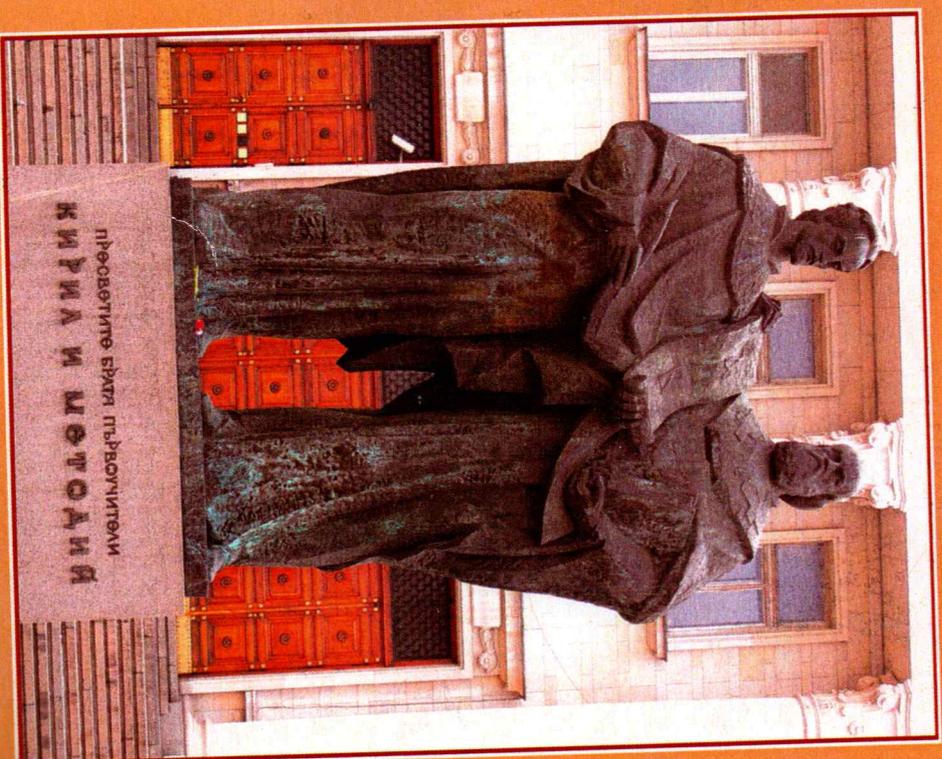

ГЛАВ'ЯНГЬКИЙ ЗБІРНИК

Випуск 20

ISSN 2413-0613

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Філологічний факультет

СЛОВ'ЯНСЬКИЙ ЗБІРНИК

Заснований у 1996 р.

Випуск 20

Чернівці
„Букрек”
2016

Засновник: Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечнікова (*протокол № 2 від 26.10.2016 р.*)

Збірник зареєстровано у Державному комітеті телебачення і радіомовлення України 05.07.04 р. Свідоцтво: серія КВ № 8929

Збірник включено до Переліку наукових фахових видань України (*Додаток 12 до наказу Міністерства освіти і науки України від 11.07.2016; № 820*)

Рецензенти: проф., д-р філол. наук *Зорін Чалга*,

проф., д-р філол. наук *Маріяна Хрестова Парулюва*, проф., д-р філол. наук *Н. Ф. Баландіна*

Редакція збірника

Головний редактор: д-р філол. наук, професор *О. А. Войцєва*

Editor-in-chief: Olena A. Voyceva

Head-editor: Galina Yu. Kasim, Olena A. Luptatenko

Члени редколегії: *Карпенко О. Ю.*, д-р філол. наук, професор, *Ковалевська Т. Ю.*, д-р філол. наук, професор, *Колесник В. О.*, д-р філол. наук, професор, *Кондратченко Н. В.*, д-р філол. наук, професор, *Маломіна Н. П.*, д-р філол. наук, професор, *Степанов Є. М.*, д-р філол. наук, професор

The editorial board: Olena Yu. Kasim, Tetiana Yu. Kovalevska, Valeriya O. Kolesniuk, Nataliya V. Kondratenko, Nataliya R. Maluyutina, Ievgeniï N. Stepanov

Рекламічна рада: *Н. Ф. Баландіна*, д-р філол. наук, професор, зав. каф. журналістики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, *В. А. Маслюкова*, д-р філол. наук, професор кафедри загальної і російської мовознавства Вітебського державного університету імені П. М. Машерова (Республіка Білорусь); *Драгана Митичевич-Радович*, д-р філол. наук, професор, голова Міжнародного славянського центру при філол. факультеті Белградського університету (Сербія); *Маріяна Хрестова Парулюва*, д-р філол. наук, професор кафедри болгарської мови та літератури Бургаського університету, Проф. д-р Асен Заггаров (Республіка Болгарія); *Н. П. Троїніна*, д-р філол. наук, професор, зав. кафедри російського і загального мовознавства Херсонського державного університету; *Зорька Чалга*, д-р філол. наук, професор, зав. кафедри порівняльного мовознавства Жешівського університету (Республіка Польща); *Т. О. Черниш*, д-р філол. наук, професор кафедри слов'янської філології Інституту філології КНУ імені Шевченка; *М. Ф. Шалюка*, д-р філол. наук, професор кафедри російської мови Волгоградського державного соціально-педагогічного університету (Росія)

The editorial council: Nataliya F. Valadina (Ukraine), Valeriya A. Maslova (Belarus), Dragana Msthevič-Radovič (Serbia), Marijana Kristova Parulova (Bulgaria), Nina P. Troïna (Ukraine), Zor'ya Shariga (Poland), Tetiana O. Shevchuk (Ukraine), Mariya F. Shalyska (Russia)

Слов'янський збірник: 36. наук. праць. – Вип. 20. – Чернівці: 2016. – С 481-360 с.

ISBN 978-966-399-827-5

Статті, випущені у збірнику, охоплюють широке коло славянських проблем лінгвістичної славістики – від питань історії і діалектології, семантики, і стилістики слов'янських мов, інтердисциплінарних досліджень до вивчення літератури та фольклору слов'ян. Публікації відображають погляди авторів, що пропонують нові шляхи вирішення актуальних слов'янознавчих проблем. Для викладачів вищих і середніх навчальних закладів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться проблемами сучасного слов'янознавства.

ISBN 978-966-399-827-5

ISSN 2413-0613

© Одеський національний університет, 2016
© Видавничий д-м. Бурскі, 2016

УДК 808.1(082)

ББК 81.41я43

ЗМІСТ

ПИТАННЯ ІСТОРІЇ МОВЗНАВСТВА, МОВНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ДІАЛЕКТОЛОГІЇ СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ

В. О. Колесник До питання про походження кулевчанської говірки (Україна)	8
Б. М. Сокіл Вживання „руської“ (української) мови на царсько-королівській державній залізниці Східної Галичини	21
Є. М. Степанов Традиції одеської школи слов'янознавства у працях професора М. М. Копиленка, опублікованих у журналі „Византійський часопис“	31
Т. О. Черниш До питання про внесок академіка О. С. Мельничука у теорію і методологію порівняльно-історичних та стимологічних студій	49
ГРАМАТИКА, СЛОВОТВР ТА ФОНЕТИКА СУЧАСНИХ СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ	
А. С. Грек Скорочення слів як механізм формотворення та словотворення в сучасній польській мові (на матеріалі польських веб-форумів)	61
М. Л. Дружинець Вимова приголосних звуків українськими респондентами ПМР: норма та девіації	71
Є. Е. Мінкевич Прикметникові деривати від новітніх запозичень у сучасних українських ЗМІ	85
А. П. Романченко Комунікативно-прагматичні особливості питальних речень у лінгвістичному дискурсі	100
А. Ю. Садова Компаративні конструкції у поетичному дискурсі (на матеріалі творів М. Лисянського)	114
Н. М. Хрустик Активні процеси словотворення в сучасній українській мові: складні слова	123

ЛЕКСИКА, ФРАЗЕОЛОГІЯ, СТИЛІСТИКА ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ

О. В. Абламська Особливості синтаксису постичного дискурсу Марка Лисяньського	136
О. А. Войцева Польська культурно-маркована лексика в сучасній польсько-російській лексикографії.....	146
В. В. Горбань, М. А. Шибасєва Холістичні принципи порівняльного опису фразеологічних одиниць.....	165
В. В. Губич Латинські запозичення у складі польської мовознавчої термінології середньопольської доби	176
С. В. Дмитрієв Метафорична інтеграція прецедентних власних імен із суперконцептом ЖОДИНА.....	194
Г. Ю. Касім Вживання національно прецедентних крилатих висловів та цитат у сучасних мас-медіа України	204
Н. В. Кондратенко Макросинтаксис українського політичного мовлення.....	219
О. В. Константінова Лінгвістичний аспект вивчення творчої спадщини видатного польського письменника-футуролога С. Лема.....	231
О. М. Новак Аксіологічне значення концепту ЛЕПОТА в сербській лінгвокультурі	242
О. Перішич Арсіч Удосконалення навичок усного мовлення в процесі викладання сербської мови як іноземної.....	250
А. Скушні Подібність творення польських і сербських назв птахів: когнітивний аспект	260
Д. І. Мкомєнко Категорія простору в контексті української фразеології.....	269
ІНТЕГРАТУРА, КУЛЬТУРА І ФОЛЬКЛОР СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ	
Е. Бенковська Теорія футбольних фанатів – сучасний фольклор?.....	284

4

Е. Лехонька „Ach lanki, lanki wiele ty kosztujesz, wiele ty ludzi szansto fałszyujesz” – мотив льону в народних піснях Вармії та Мазур	292
Т. Ю. Морєва Комічне у новелі Владислава Ванчури „Хірургія”	309
В. Б. Мусяй Опозиція „своє – чуже” в романі Ю. І. Крашевського „Навіжена”	318
О. В. Яковлєва Елементи гри у контексті традиційного українського весілля	329

НАУКОВІ СЛІВІСТИЧНІ ПРОЕКТИ

Н. П. Малютіна, І. В. Нецигалюк Міжнародний науковий польсько-український проєкт постколоніальних студій „Україна – Польща – Європа”	343
--	-----

CONTENTS

QUESTIONS ON HISTORY OF LINGUISTICS, LANGUAGE POLICY AND DIALECTS OF SLAVIC LANGUAGES	
V. O. Kolesnik On the origin of Kulevscha dialect (Ukraine)	8
B. M. Sokil On the issue of functioning of the Ukrainian language at the imperial royal state railway in Eastern Galicia	21
I. N. Stepanov Traditions of Odessa Slavonic studies school in the works of professor M. M. Korylenko published in „Vizantysky vremenik”	31
T. O. Chernysh On the contribution of the academician O. S. Melnychuk to the theory and methodology of comparative-historical and etymological studies	49

5

GRAMMAR, DERIVATION AND PHONETICS OF MODERN SLAVIC LANGUAGES

- A. S. Grek** Reduction of words as a mechanism of derivation and word formation in modern Polish language (on the material of Polish Internet forums)..... 61
- M. L. Druzhynets** Pronunciation of consonants by Ukrainian respondents of PMR: norm and deviation 71
- E. E. Minkevič** Derivative adjectives from the newest Ukrainian media borrowings..... 85
- A. P. Romanchenko** Communicative-pragmatic peculiarities of interrogative sentences in linguistic discourse 100
- A. Yu. Sadovaya** Comparative constructions in poetic discourse (on the material of M. Lisyansky's works) 114
- N. M. Khrustyk** Active processes of word formation in the Ukrainian language: complex words 123

VOCABULARY, PHRASEOLOGY AND STYLISTICS OF SLAVIC LANGUAGES

- E. V. Ablamskaya** Features of Mark Lisyansky's poetic discourse syntax 136
- O. A. Voytseva** Polish culturally marked lexicon in modern Polish-Russian lexicography 146
- V. V. Gorban', M. A. Shybaeva** Holistic principles of the comparative description of phraseological units 165
- V. V. Gabrych** Latin borrowings as part of the Polish linguistic terminology of the middle Polish period 176
- S. V. Donitov** Metaphorical integration of the precedent names and mythonyms with the superconcept MAN 194
- G. Yu. Kasin** Functioning of specifically Ukrainian intertextual units (popular expressions and quotations) in modern Ukrainian mass media 204
- N. V. Kondratenko** Macrogenres of Ukrainian political speech 219

- O. V. Konstantinova** Linguistic aspects of studying the creative heritage of outstanding Polish futurist writer S. Lem 231
- O. N. Novak** Axiological meaning of the concept ЖИНОТА („BEAUTY”) in the Serbian linguaculture 242
- O. Perišich Arsič** Improvement of oral skills in teaching Serbian as a foreign language 250
- A. Skupin** Cognitive approach to similarity in word building in Polish and Serbian names of birds 260
- L. I. Yakovenko** The category of space in the context of Ukrainian phraseology 269

LITERATURE, CULTURE AND FOLKLORE OF SLAVIC LANGUAGES

- E. Benkowska** Creative work of football fans – modern folklore? 284
- E. Lechocka** „Ach lanku, lanku wiele ty kosztujesz, wiele ty ludzi czansto fartygujesz” – on the image of the most valuable crops featured in folk songs of Warmia and Masuria 292
- T. Yu. Moreva** The comic in the short story „Surgery” („Chirurgie”) by Vladislav Vančura 309
- V. B. Musiy** Opposition „own – lien” in the novel „Madwoman” („Szalona”) by Ju. Krashevsky 318
- O. V. Yakovleva** Elements of play in the context of traditional Ukrainian wedding 329

SLAVONIC RESEARCH PROJECTS

- N. P. Maluyutina, I. V. Nechtalyuk** International scientific Polish-Ukrainian project of post-totalitarian studies „Ukraine – Poland – Europe” 343

PODSTICANJE VEŠTINE USMENOG IZRAŽAVANJA U NASTAVI SRPSKOG KAO STRANOG JEZIKA

U radu se bavimo analizom usmenih izlaganja odraslih polaznika kurseva srpskog jezika kao stranog na nivou B2 i C1. U okviru redovne

O. Perišić Arsić,
Dipartimento di Lingue e Letterature straniere e Culture moderne,
dottorand (Digital Humanities),
Università Degli studi di Torino,
Via S. Ottavio, 20-10124, Torino,
tel.: 0116709715,
oljaarsic@hotmail.com

provere usvojenog znanja zadatak je bio da učenici opišu jednu fotografiju, samostalno i bez pomoći nastavnika. Cilj je bio da se proverí sposobnost učenika da na efikasan i razumljiv način iznesu svoje mišljenje ili opišu ono što vide te da se utvrdi značaj strategija izbegavanja kojima se učenici služe. Preslušavanjem audio snimaka putem autoevaluacije dobijaju povratnu informaciju o stečenom znanju i napredovanju u nastavi kao i o greškama koje se na ovaj način lakše uočavaju. U radu se stoga fokusiramo na evaluaciju usmenog izražavanja, neophodne radi poboljšanja i unapređivanja didaktike. Testiranje je dovelo do interesantnih rezultata u pogledu grešaka koje se javljaju u odnosu na nivo poznavanja jezika i ostale karakteristike polaznika (obrazovanje, poznavanje drugih stranih jezika, spontanost u komunikaciji).

Ključne reči: usmeno izlaganje, srpski kao strani jezik, evaluacija, autoevaluacija, analiza grešaka.

Usmerenost savremenog čoveka na komunikaciju, posebno podstaknutu brzim razvojem tehnologije, utiče na to da se polaznici kurseva stranih jezika već od najnižih nivoa fokusiraju na razvijanje usmenog izražavanja. U zajedničkom evropskom referentnom okviru za jezike (Common European Framework of Reference) osim tradicionalnih jezičkih veština (slušanje, pisanje, čitanje i govor) uvedena je razlika između *spoken production* (između ostalog predmet ovog rada) i *spoken interaction*. U skladu sa modernim, komunikativnim pristupima u učenju jezika, mnogi predavači se trude da već od prvih časova potenciraju interakciju između studenta i nastavnika koji se trudi da stimuliše i ohrabri učenike, potpitajima, ispravljanjem ili sugerisanjem odgovora. Centralni subjekt nastave treba da bude učenik, a uloga nastavnika bi trebalo da od *teacher-centered* pređe u *teacher-peripheral* [1]. No i pored toga, posebno na početku učenja jezika, učenici vide nastavnika kao centralnu figuru i svojevrsnog medijatora koji treba da ih vodi u procesu učenja. Na nastavniku je da pronade pravi ravnotežu i uspešno organizuje nastavu tako da zadovolji svoje nastavne ciljeve ali i da izade u susret potrebama učenika. Za korektnu i efikasnu komunikaciju neophodna je lingvistička

kompetencija i poznavanje gramatičkih pravila ali i pragmatička i sociokulturološka kompetencija.

Primenom afektivno-humanističkog metoda u nastavi olakšavamo komunikaciju u nastavi stvaranjem opuštene atmosfere, a pitanjima, sugestijama, gestikuliranjem ili mimikom podstičemo samo izražavanje. Time se međutim udaljavamo od autentične komunikacije koja predviđa samostalan nastup učenika i oslanjanje o sopstvene snage. S obzirom da nije moguće predvideti sve reakcije sagovornika u procesu interlokucije mislimo da polaznici prevashodno moraju da se osamostale da na siguran i samouveren način iznesu svoje mišljenje ili bilo kakvu vrstu opažanja. U tom cilju testirali smo učenike tako što smo im ponudili fotografiju koju je trebalo da opišu bez dodatnih pitanja ili pomoći sa strane. Testiranje je sastavni deo u nastavi stranog jezika, neophodno kako bi se na vreme uvidela priroda grešaka i blagovremeno osmislile strategije u njihovom prevazilaženju [6]. Nedostatak testiranja u nastavi može dovesti do toga da se predavač nađe uskraćen za dragocene informacije koje daju sliku o veštinama učenika i omogućavaju bolju pripremu daljeg nastavnog programa. Želeli smo dakle da ispitamo sposobnost studenata da samostalno iznesu neko zapažanje, svoj stav ili mišljenje i da na taj način aktivno primene prethodno usvojeno znanje. U nedostatku vremena za duže razmišljanje u prvi plan se stavlja efikasnost i konciznost u izražavanju. Takozvani „afektivni filter“, o kome govori Krašen u svojoj hipotezi o usvajanju jezika [4] je otežavajući faktor jer je rezultat anksioznosti često prouzrokovane upravo ovakvom vrstom testiranja. U radu sa odraslim polaznicima, takozvanoj andragoškoj nastavi, potrebno je imati u vidu psihološki aspekt i motivaciju polaznika koji su često mnogo zahtevniji i psihološki delikantiji u odnosu na mlađe polaznike [3]. Proces učenja trebalo bi da bude u tesnoj vezi i da prati život i zanimanja polaznika u najvećoj mogućoj meri jer se samo na taj način može razviti motivacija i u situaciji neinstitucionalnog učenja jezika.

Rezultati bi mogli da se iskoriste za bolje organizovanje nastave koja za cilj ima razvijanje usmenog izražavanja i komunikativne

kompetencije. Preslušavanjem materijala i sami učenici dobijaju povratnu informaciju, autoevaluacijom uočavaju sopstvene greške, shvataju njihovu prirodu i pokušavaju da pronađu način da ih i sami prevaziđu kako u samostalnom radu, tako i u saradnji sa nastavnikom. U svetlu modernih glotodidaktičkih teorija usvojićemo pristup greškama ne kao pukoj devijaciji od norme koju treba izbegavati i momentalno ispraviti, već kao individualnoj pretpostavci učenika o funkcionisanju lingvističkog sistema i verbalne komunikacije kojima se izlažu i koje usvajaju [2].

Za svrhe ovoga rada izdvojićemo usmeno izlaganje četiri učenika koje ćemo detaljnije analizirati. Radi uspešne analize potrebno je imati u vidu i ostale informacije kao što su maternji jezik, nivo znanja jezika studija, poznavanja ostalih stranih jezika, obrazovanje, profesija, kao i spontanost u komunikaciji tj. da li se radi o introvertnoj ili ekstrovertnoj osobi. U ovoj eksperimentalnoj grupi dvoje učenika su italofoni, jedan albanskog i jedan slovnačkog maternjeg jezika. Prvi učenik je albanskog maternjeg jezika, na doktorskim studijama medicine. Majka mu je govornik srpskog jezika iz Crne Gore dakle osnove jezika je usvojio u porodičnom krugu što objašnjava spontanost i neuslđenost u usmenom izražavanju. Od ostalih stranih jezika služi se ruskim, engleskim i italijanskim jezikom koji koristi u svakodnevnoj komunikaciji i za potrebe studiranja (*Transkripcija audio snimaka: Prvi učenik*: Na ovu sliku su mnogo ljudi ovi...oni su u restoranu i čini mi se da su srećni. Svi su mladi i ja mislim oni sad su videli, mislim da su videli utakmicu na televiziju. Ne znam za koga oni naviknuli se ja mislim možda njihova zem... njihova država...da njihova država igraju fudbal i oni su srećni dasu napravili gol, oni su pobedili. Svi su srećni i su u restoranu i piju voćne sokove i nešto drugo. *Druga učenica*: Na ovoj slici mislim da ljudi gledaju neko takmičenje ili fudbal ili ragbi jer su na stenama...na zidovima su televizije a svi su okrećeni prema jednoj koji mi ne vidimo a svi su veseli imaju ruke u zraku i da, kao da bi nešto vikali znači kao da je bio gol ili nešto tako. Onda

na stolima imaju piće uskoro su svi završili onda je možda i kraj takmice. Onda sve ovo se dogaja u nekom baru ili restoranu možda ali više mi se čini bar imaju i sve reklame od piva znači da, i Badvajzer tako da bi mogla biti i neka pivnica ili kafana. *Treći učenik*: Mislim da mi smo u Americi u pabu, zato što vidim ima neki američki fudbal na televiziju i pivo su američanski. Ima mnogo ljudi koji su...koji gledaju televiziju i ako bi mi nismo u Americi ja mogu da kažem oni gledaju fudbalski svetsko prvenstvo ali u Americi nije tako poznat fudbal zato što fudbal u Americi je američki fudbal i sokar kao oni kažu naš fudbal nije tako poznat između američkih, najpoznatiji je između španskih ljudi koji žive u Americi. Ljudi su... mnogi su mlađi i ne znam tačno šta oni gledaju ali mislim da njegov tim je pobedio zato što sve su dobro...su dobri. I šta još...mislim da ovo je situacija i to je to. *Četvrti učenik*: Mi smo v bare koji se nalazi u centru Beograda i mi se sviđa, lepo mi se sviđa, je kao engleski pub... pab. Ovdje je grupa prijatelja koji su večerali zajedno i mnogo su peli piva i zadovoljni su jer njihov sportski tim pobedio je. Oni po televiziju videli su utakmicu fudbola ili ... fudbol...i...i tim srpski tim pobedio je no oni nisu sve Srbijani jer ovdje je jedna para, Italijan...jedna italijanska para, ja vižu Mariju iz Trsta i njen muž koji se zove Dovani iz Neaplja, oni žive u Beogradu od deset godina, oni rade u Beogradu, ona je .....ona je ....(trenutak obeshabrenja, nastavlja podstaknuta od nastavnika) tumač i prevodilac, dobro zna srpski jezik, francuski, poljski i engleski jezik i muž, njen muž radi kao lekar u bolnici u centru gorad.....u centru grada, njihovi prijatelja su Zoran, Bosanac i Pavle iz Niša, ja vižu, ovdje vižu i Katerinu i njen brat koji se zove Miloš, drugih ljudi ne znam).

U okviru morfoloških grešaka uočava se pogrešna upotreba padeža, posebno lokativa i akuzativa u funkciji priloške odredbe za mesto: [1] <...> *mislim da su videli utakmicu na televiziju* [2]. *Na ovu sliku su mnogo ljudi*. Ova greška je frekventna i na višim nivoima poznavanja jezika (B2 / C1), što je njegov slučaj, ali i kod bilingvalne dece koja ne žive u sredini gde se govori maternji

jezik. Svesni činjenice da inverzija ova dva padeža ne ometa komunikaciju, polaznici ne ulažu poseban napor u prevazilaženje ovog problema, posebno u usmenom izražavanju. U primerima [2] i [3] prisutna je greška u kongruenciji u broju: [3] *Njihova država igraju* <...>.

Od leksičkih grešaka uočavamo korišćenje neadekvatne reči: *naviknuli su*, umesto: *navijaju*, ali bi i u ovom slučaju iz konteksta bilo jasno na šta se misli: [4] *Ne znam za koga oni naviknuli se ja mislim možda njihova zem* <...> *njihova država, da njihova država igraju fudbal*. Moguće je da je u nemogućnosti da se seti prave reči student pribegao prvoj sličnoj reči koje je mogao da se seti. U primeru: [5] <...> *oni su srećni da su napravili gol*. Izraz *napravili gol* je interferencija i doslovan prevod italijanskog izraza: *hanno fatto / segnato un goal*. Na sintaksičkom planu, izrastu primeru veznik: *da* je korišćen umesto prikladnijeg u istom primeru veznika *što*. U izričnoj rečenici uočava se odsustvo uzročnog veznika *što*. U izričnoj rečenici uočava se odsustvo veznika *da*: [6] *Svi su mlađi i ja mislim oni sad su videli* <...>.

Korišćenje i raspored enklitika u rečenici problem su i na višem nivou poznavanja jezika pa i pored toga što se u usmenom izrazu ređe i teže uočava, ipak je prisutno u jednoj rečenici koja može da bude posledica interferencije italijanskog jezika: [7] *Svi su srećni i su u restoranu i piju voćne sokove*. Druga učenica je slovenačkog maternjeg jezika, visokog obrazovanja i otvorena u komunikaciji. Srodnost maternjeg i ciljnog jezika u ovom slučaju znatno olakšava izražavanje uz interferencije tj. korišćenje reči maternjeg jezika: [8] *Na stenama* <...> *na zidovima su televizije* [9]. *Onda sve ovo se dogaja u nekom baru* <...>.

Na morfološkom planu prisutne su greške konjugacije glagola, duge množine imenice muškog roda i palatalizacije: [11] *Na zidovima su televizije a svi su okrećeni* <...>. Glagol *okrenuti se* nalazimo u formi: *okrećeni* umesto *okrenuti*, pretpostavljamo zbog sličnosti sa glagolom: *krenuti, krenu*. U istoj rečenici primjećujemo neprecizno korišćenje reči: *televizije*, umesto: *televizori* [12]; *na stolima* [13]; *na ovoj slici*. U odnosnoj rečenici nepravilna kongruencija odnosne zamenice koji: [14] *Na zidovima*

su televizije a svi su okrećeni prema jednoj koji mi ne vidimo. Pogrešna upotreba kondicionala: [15] svi su veseli imaju ruke u zraku i da, kao da bi nešto vikali.

Iz ovih primera i celokupnog audio snimka čiju tanskripciju navodimo na kraju teksta, uočava se da greške ne ometaju spontanost u izražavanju i svakako ne utiču na prenošenje poruke koja je jasna i efikasna. Treći učenik je italofof, visokog obrazovnog profila, komunikativan. U toku izlaganja frekventno ponavlja reči koje su mu bliske, poput internacionalizama uz interferenciju italijanskog i engleskog jezika: [16] <...> oni kažu naš fudbal nije tako poznat između američkih, najpoznatiji je između španskih ljudi koji žive u Americi. Iraz: poznat između je doslovan prevod italijanskog: *conosciuto tra. Američanskih i španskih ljudi*, preuzeto iz engleskog: *american, spanish people* [17]; Sve su dobro, su dobri je doslovan prevod italijanskog: *stanno tutti bene*. Od ostalih grešaka izdvajamo inverziju lokativa i akuzativa: [18] *Ima neki američanski fudbal na televiziju* <...>. Kongruencija u rodu i broju i konjugacija glagola: [19] i *pivo su američanski* [20]; *Ljudi su, mnogi su mladi* <...> *mislim da njegov tim je pobede* [21]. Oni gledaju fudbalski svetsko prvenstvo. Četvrta učenica je takođe italijanskog maternjeg jezika sa dobrim poznavanjem ruskog jezika, visokog obrazovanja, širokih interesovanja ali introvertna i napeta u komunikaciji. Na sredini iskaza je obeshrabrena, onda na podstrek nastavnika nastavlja prepričavajući delove prethodno naučenih lekcija koje stavlja u ovaj kontekst. Primećuje se jaka interferencija ruskog jezika, posebno u leksici: [22] *mi smo v bare / po televiziju / para / vižu / iz Neaplja / engleski / gorad*. Interferencija italijanskog jezika: [23] *Oni žive u Beogradu od deset godina* (da dieci anni). Hipergeneralizacijom izvodi etnonim Srbi po uzoru na Italijani: [24] <...> no oni nisu sve Srbijani <...>. Konjugacija glagola i upotreba padeža: [25] <...> mnogo su peli piva [26]; *Ovde vižu i Katerinu i njen brat koji se zove Mfloš*. Položaj enklitika u rečenici: [27] *Mi smo v bare koji se nalazi u centru Beograda i mi se sviđa, lepo mi se sviđa, je kao engleski pub* [28]. <...> i zadovoljni su jer njihov sportski tim pobedio je.

Često primenjuje strategiju izbegavanja usled velike anksioznosti i straha da ne pogreši. Time se ne dobija potpuna slika usvojenog znanja jer su mnogi izrazi izgovoreni mehanički sledeći tekst lekcija koje su prethodno rađene na času. Poređenjem grašaka učenice u pismenom i usmenom izražavanju uočava se da je pasivno poznavanje jezika na znatno višem nivou u odnosu na aktivno. Rezultati ovakve vreste testa tj. analiza grešaka može da nam da odgovor na neke od sledećih pitanja: Koji je nivo usmenog izražavanja učenika? Da li učenik sledi adekvatan program i kako bi on mogao da se modifikuje ili usavrši? Koje su njegove/njene jače strane, a koje su im slabosti? Koliko je uspešno učenik savladao pređeno gradivo? [8]. Greške koje smo analizirali su prvenstveno leksičke i morfološke prirode. Uočava se da su učenici na višim nivoima (prvi i drugi učenik) spontaniji u prenošenju poruke koja teče fluidno ali pri tom ne vode uvek račun o preciznosti iskaza. Sa druge strane, učenici sa nižim nivoom su precizniji u formulisanoj rečenici i primeni gramatike (u odnosu na njihov nivo) mada im nedostaje leksički fond što prevazilaze ponavljanjem reči ili korišćenjem reči iz drugih jezika koje poznaju. I sami učenici su autoevaluacijom nakon preslušavanja audio materijala došli do zaključka da je neophodan konstruktivniji rad na gramatici i otklanjanju fosiliziranih grešaka (prva grupa, viši nivo), odnosno da moraju da prodube pitanje leksike i posvete se otklanjanju interferencija u ovom slučaju ruskog i italijanskog jezika (druga grupa, niži nivo). Sintaksčke greške su u drugom planu jer dinamika komunikacije kao i složene strukture psihičkih procesa koji se aktiviraju u govornom iskazu dovode do toga da svaka rečenica predstavlja lični pečat autora, njegovih misli, pogleda na svet ali i emotivnog stanja, te u situacijama komunikacije na stranom jeziku ne sledi nužno logiku maternjeg jezika. Potrebno je imati u vidu da je govorni jezik sklon stalnim promenama, pravila se ne mogu uvek podvesti pod precizne formule niti obuhvatiti sve jezičke modele i komunikativne situacije te s toga jezik treba shvatiti kao „funktionalni sistem“, koji je u neraskidivoj vezi sa semantikom i pragmatikom [7; 5]. Jedan od osnovnih ciljeva

pastave koja potencija komunikativni pristup i usmeno izražavanje treba da bude razvijanje autonomije i samostalnog pristupa nastavi koja vodi ka uspešnoj primeni teorijski usvojenog znanja.

LITERATURA

1. Sandlin C. and Mercer, N. (eds.) *English Language Teaching in its Social Context*. – London : Routledge, 2001. – 352 p.
2. Cattana A. and Nesci M. T. *Analizzare e correggere gli errori / European Framework of Reference: http://www.soe.int/dgd4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf*
3. Knowles M. S. *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy / M. S. Knowles*. – New York : Cambridge, The Adult Education Company, 1980. – 393 p.
4. Krashen S. *Principles and Practice in Second Language Acquisition / S. Krashen*. – University of Southern California, 1982. – 202 p.
5. Peršić Arsić O. *Analiza grešaka u srpskom kao stranom na primetu italofona / O. Peršić Arsić // Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi III: jezik*, 2016. – S. 155–168.
6. Underhill N. *Testing spoken language / N. Underhill*. – Cambridge : Cambridge University Press, 1987. – 128 p.
7. Terić G. *Sintaksa italijanskog jezika / G. Terić*. – Beograd : Filološki fakultet, 2005. – 256 s.
8. Young R., Weiyun He. A. (eds.) *Talking and Testing. Discourse Approaches to the Assessment of Oral Proficiency*. – Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins, 1998. – 395 p.

O. Peršić Arsić,

vikладаč serbskoj mowi jak inozemnoj, doktorant
fakulteta jezika i književnosti, literatur i kulture,
Turinjski univerzitet, Italija,
Via S. Ottavio, 20–10124, Torino,
tel. : 0116709715,
oijaarsic@hotmail.com

УДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК УСНОГО МОВЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ СЕРБСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

В роботі зроблено аналіз усних доповідей студентів, що вивчають сербську мову як іноземну на рівні В2 та С1. Для аналізу студентам було запропоновано самостійно описати те, що вони бачать на певній картині. Відповіді записувалися на диктофон. Метою було оцінювання та самооцінювання навичок і можливостей студентів ефективно, розуміти формулювати свої спостереження, думки, міркування, а також дослідження основних стратегій, які використовують учні в процесі мовлення труднощів. Під час прослуховування разом з викладачем аудіозаписів студенти мали можливість звернути увагу на свої помилки, зафіксувати їх та усвідомити. Зазначено, що необхідність оцінювання та самооцінювання усного мовлення є одним із ефективних шляхів у методиці викладання мови. Результати тестування дозволили зробити цікаві спостереження щодо кореляції між видом усних помилок та характеристиками учнів (загальна освіта, рівень володіння іншими іноземними мовами, здатність до спонтанної комунікації тощо).

Ключові слова: усний дискурс, сербська мова як іноземна, оцінка, самооцінка, аналіз помилок.

O. Peršić Arsić,

Department of Foreign Languages and Literature
and Modern Culture,
Doktorand (digital humanities),
University of Turin,
Via S. Ottavio, 20–10124, Torino,
tel. : 0116709715,
oijaarsic@hotmail.com

IMPROVEMENT OF ORAL SKILLS IN TEACHING SERBIAN AS FOREIGN LANGUAGE

Summary

This paper analyses registrations of spoken discourse by adults who attended courses of the Serbian language as foreign at B2 and C1 levels.

A common check of the apprehended knowledge consisted of a task during which students needed to describe a photograph without a teacher's help. The goal of this task was to check the students' ability to clearly and fluently express their opinion or to describe what they see. The goal was also to notice the strategies of avoidance which the students use. While listening to their audio registrations and through the auto-evaluation, the students get clear feedback on their knowledge and improvements they have made, as well as on their errors which are, in this way, more easily noticed. Therefore, this article is closely focused on the evaluation of oral discourse necessary for the improvement and development in didactics (teaching practice). These tests have produced interesting results which consider correlation between the level of their knowledge and the mistakes surfacing at these levels, and even the other traits that influence each student (their education, knowledge of any other foreign language, and spontaneity while communicating).

Key words: spoken discourse, the Serbian language as foreign, evaluation, auto-evaluation, error analysis.

Надјављена до редакцији 29.09.2016 п.

UDK 81-119+81'366+811.162.1+811.163.41

A. Skupin,

doktorantka Filologicznych Studiów Doktoranckich,

Uniwersytet Gdański,

Wydział Filologiczny, Katedra Sławiastyki,

ul. Wita Stwosza 51, 80-308, Gdańsk, Polska,

tel. : (+48)58-523-30-01,

agata.skupin@gmail.com

KOGNITYWNE UJĘCIE RELACJI PODOBIENSTWA W SŁOWOTWÓRSTWIE NA PRZYKŁADZIE POLSKICH I SERBSKICH NAZW PTAKÓW

Artykuł skupia się na jednym z rodzajów podobieństwa obecnych w języku – podobieństwie w ujęciu kognitywnym. Na